

**MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ'NE
(MSUGT'YE) GÖRE HAZIRLANAN FİNANSAL TABLOLARIN
BÜYÜK ve ORTA BOY İŞLETMELER için FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARDI'NA (BOBİ FRS'YE) UYARLANMASI VE RASYO
YÖNTEMİ İLE ANALİZİ**

**ADAPTATION of FINANCIAL STATEMENTS BASED on GENERAL
COMMUNIQUE ON ACCOUNTING SYSTEM APPLICATION (GCASA)
to FINANCIAL REPORTING STANDARD for LARGE and MEDIUM
SIZED ENTERPRISES (FRS for LMEs) and A RATIO ANALYSIS**

*Başak ATAMAN**
*Gürbüz GÖKÇEN***
*Hakan CAVLAK****

Özet

Küreselleşmeyle birlikte, finansal tabloların bütün kullanıcıların anlayabileceği bir şekilde düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) bu ihtiyaca karşılık vermek amacıyla daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. UFRS'nin kullanılmasıyla, finansal tablolar sadece anlaşılır ve kullanışlı değil aynı zamanda daha şeffaf hale gelmişlerdir. Zaman içinde bu standartların ulusal düzenlemelere de etkileri olmuştur.

Türkiye'de ise finansal tablolar ile ilgili ilk düzenlemeler, 1992 yılında yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ile oluşturulmuştur. 2018 yılına gelindiğinde ise büyük ve orta boy işletmeler için UFRS ile uyumlu olan Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) yayımlanmıştır. Standardı uygulayacak olan işletmeler, finansal tablolarını burada yer alan ilkelere göre oluşturmak zorundadır.

Bu çalışmada Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre hazırlanan temel finansal tablolar, düzeltme kayıtları yapılarak, BOBİ FRS'ye uygun hale getirilmiştir. Her iki düzenlemeye göre hazırlanan bu finansal tablolar rasyo analizi açısından karşılaştırılmış ve ortaya çıkan farklılıklar incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı, Rasyo Analizi.

JEL Sınıflaması: M40, M41, M49.

Abstract

With globalization, the need to regulate financial statements in a way that all users can understand has emerged. International Financial Reporting Standards (IFRS) have become more widely used to respond to this need. With the use of IFRS, financial statements are not only understandable and useful, but also become more transparent. Over time, these standards have also had implications for national regulation.

In Turkey, the first regulations related to financial statements, published in 1992, the General Communique on Accounting System Application (GCASA) was generated. By 2018, the Financial Reporting Standard for Large and Medium Sized Enterprises (FRS for LMEs), which is compatible with IFRS for large and medium sized enterprises, has been published. Enterprises that apply the standard must prepare their financial statements in accordance with the principles contained in these regulations.

In this study, the basic financial tables prepared according to the General Communique on Accounting System Application have been adjusted to FRS for LMEs by making correction records. These financial tables prepared according to both regulations were compared in terms of ratio analysis and the resulting differences were examined.

Keywords: General Communique on Accounting System Application, Financial Reporting Standard for Large and Medium Sized Enterprises, Ratio Analysis.

JEL Classification: M40, M41, M49

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, bataman@marmara.edu.tr

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, ggokcen@marmara.edu.tr

*** Arş. Gör., Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, hcavlak85@gmail.com

1. GİRİŞ

Finansal tablolarda yer alan bilgilerin karar vericiler tarafından en iyi şekilde ve süratle kullanılabilmesi için bu tabloların anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, güvenilir, karşılaştırılabilir olması, zamanında düzenlenmesi gerekmektedir (Çalıyurt ve Kesimli, 2015:14). Bu sebeple de yasal düzenleyiciler işletmelerin oluşturacakları finansal tablolara ait ilkelerin yukarıdaki gereklilikleri karşılayacak şekilde olması konusunda zaman zaman düzenlemeler yapmaktadırlar.

30138 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de BOBİ FRS Hakkında Sıra No:56 Tebliğ ile bağımsız denetime tabi olup Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını uygulamayan işletmelerin münferit ve konsolide finansal tablolarının gerçeğe uygun, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sağlamasını teminen Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) yürürlüğe konulmuştur.

Tebliğ ve eki BOBİ FRS’nin, 19.12.2012 tarihli ve 2012/4213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar uyarınca bağımsız denetime tabi olup, 26.8.2014 tarihli ve 29100 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kurul Kararı kapsamında TFRS uygulamayan işletmelerin münferit ve konsolide finansal tablolarının hazırlanmasında uygulanması zorunlu tutulmuştur. BOBİ FRS, 27 Bölüm ve Finansal Tablolar ile Tanımları içeren 9 Ek’ten oluşmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne (MSUGT’ye) göre düzenlenmiş olan bilanço ve gelir tablosu, BOBİ FRS’ye göre uygun finansal durum tablosu ile kar veya zarar tablosuna çevrilmiş, düzeltme işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtları yapılmıştır. Ardından söz konusu iki düzenleme kapsamında ortaya çıkan finansal tablolar rasyo yöntemi ile analize tabi tutulmuş, BOBİ FRS’nin finansal analiz sonuçlarına etkileri incelenmiştir.

2. UYGULAMA

HMC İşletmesi’nin Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne (MSUGT’ye) göre düzenlenen 31.12.2018 tarihli Bilançosu ve 01.01.2018-31.12.2018 dönemine ait Gelir Tablosu aşağıda verilmektedir. (Tablodaki tutarlar, aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası olarak ifade edilmiştir.)

HMC İşletmesi’nin 31.12.2018 Tarihli Bilançosu

AKTİF		PASİF	
I. Dönen Varlıklar	1.532.000	III. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	1.155.000
Hazır Değerler	812.000	Ticari Borçlar	615.000
Kasa	62.000	Satıcılar	615.000
Banka	750.000	Diğer Borçlar	4.340
Menkul Kıymetler	50.000	Ortaklara Borçlar	4.340
Hisse Senedi	50.000	Alınan Avanslar	491.000
Ticari Alacaklar	435.000	Alınan Sipariş Avansları	491.000
Alicılar	435.000	Borç ve Gider Karşılıkları	44.660
Stoklar	235.000	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	44.660
Ticari Mallar	168.000		
Verilen Sipariş Avansları	67.000		
II. Duran Varlıklar	587.600	IV. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	-

Maddi Duran Varlıklar	477.600		
Binalar	320.000	V. Özkaynaklar	964.600
Tesis, Makine ve Cihazlar	80.000	Ödenmiş Sermaye	785.960
Demirbaşlar	90.000	Sermaye	785.960
Birikmiş Amortismanlar (-)	(32.400)	Dönem Net Karı	178.640
Yapılmakta Olan Yatırımlar	20.000		
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	108.000		
Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri	15.000		
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	120.000		
Birikmiş Amortismanlar (-)	(27.000)		
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	2.000		
Gelecek Yıllara Ait Giderler	2.000		
AKTİF TOPLAMI	2.119.600	PASİF TOPLAMI	2.119.600

**HMC İşletmesi'nin 01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemine Ait
Ayrıntılı Gelir Tablosu**

A- BRÜT SATIŞLAR		2.813.000
Yurtiçi Satışlar	2.780.000	
Yurtdışı Satışlar	33.000	
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(87.050)
Satıştan İadeler (-)	(35.500)	
Satış İskontoları (-)	(51.550)	
C- NET SATIŞLAR		2.725.950
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(1.980.500)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(1.980.500)	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		745.450
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)		(412.500)
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(205.500)	
Genel Yönetim Giderleri (-)	(207.000)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		332.950
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR		474.100
Faiz Gelirleri	1.350	
Komisyon Gelirleri	2.500	
Kambiyo Karları	470.000	
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	250	
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)		(535.000)
Kambiyo Zararları (-)	(535.000)	
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(65.500)
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(65.500)	
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR		206.550
I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		31.000
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	31.000	
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(14.250)
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	(14.250)	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		223.300
K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)		(44.660)
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		178.640

2.1. Ek Bilgiler

1. İşletmenin portföyündeki borsada işlem gören hisse senetlerinin, gerçeğe uygun değerinin 53.000 ₺ olduğu tespit edilmiştir.
2. Alıcılar hesabı incelendiğinde 40.000 ₺'lik alacağın vadesi geldiği halde tahsil edilmediği anlaşılmıştır.
3. Ticari alacakların etkin faiz yöntemine göre itfa edilmiş değeri 345.000 ₺'dir.
4. 168.000 ₺'lik ticari mallar maliyet bedeli içinde vadeli alımlardan kaynaklanan 1 yılı aşan vade farkı olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle vade farkı ayrıştırılmış ve etkin faiz yöntemine göre faiz gideri 14.500 ₺ olarak hesaplanmıştır.
5. Stokların net gerçekleşebilir değeri 129.500 ₺'dir.
6. İşletmenin 320.000 ₺'ye kayıtlı binasının arsadan aldığı pay 160.000 ₺ olarak hesaplanmıştır.
7. Binanın işletmeye giriş tarihi 01.01.2018'dir. Faydalı ömrü 50 yıl olarak belirlenmiş olan binanın amortisman hesaplamasında normal amortisman yöntemi kullanılmıştır.
8. Arsanın geri kazanılabilir değeri 155.000 ₺ ve binanın ise 151.600 ₺'dir.
9. 80.000 ₺ değerindeki makinenin faydalı ömrü işletme tarafından 8 yıl olarak belirlenmiştir. Bu makinenin vergi mevzuatına göre birikmiş amortismanı 8.000 ₺ olarak kaydedilmiştir. Makinenin işletmeye giriş tarihi 01.04.2018'dir. Ayrıca, makinenin geri kazanılabilir değeri 72.500 ₺'dir.
10. İşletmenin genel amaçlı kullandığı kredi faizinin 5.000 ₺'lik kısmı inşası 1 yıldan uzun süren duran varlığa aittir.
11. Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirildiği anlaşılmıştır. İlgili giderin birikmiş amortisman tutarı 3.000 ₺'dir.
12. Aktifleştirilen araştırma ve geliştirme giderlerinin 40.000 ₺'lik kısmının araştırma aşamasındaki faaliyetlerle ilgili olduğu anlaşılmıştır.
13. Ticari borçların etkin faiz yöntemine göre itfa edilmiş değeri 550.000 ₺'dir.
14. Kıdem tazminatı karşılığı 3.800 ₺ olarak hesaplanmıştır.
15. İşletme aleyhine açılan 30.000 ₺ tutarındaki davanın kaybedilme olasılığı yüksektir ve olası nakit çıkışı 25.000 ₺'dir.
16. Ertelenen vergi hesaplanmıştır. Vergi oranı %22'dir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre hazırlanmış olan finansal tablolar, yukarıda verilen *Ek Bilgiler* çerçevesinde gerekli düzeltme kayıtları yapılarak BOBİ FRS'ye uygun finansal tablolara çevrilmiştir.

2.2. Düzeltme Kayıtları

1. Borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda **işlem gören özkaynak araçları**, ilk muhasebeleştirmede **işlem fiyatından** ölçülerek işlem maliyetleri kâr veya zarara yansıtılır. Bu özkaynak araçları raporlama tarihinde ise **gerçeğe uygun değerleri** (piyasa değeri) üzerinden ölçülmekte ve ortaya çıkan değer farkları **Finansal Yatırımlar Değer Artış Kazançları** veya **Finansal Yatırımlar Değer Azalış Zararları** kalemlerinde kâr veya zarara yansıtılmaktadır (BOBİ FRS, 2018:pr.9.20).

110 HİSSE SENETLERİ 6XX FİNANSAL YATIRIMLAR DEĞER ARTIŞ KAZANÇLARI	3.000	3.000
--	-------	-------

2. İşletme dönem sonlarında makul bir gerekçeye dayanarak **tahsili şüpheli hale gelen ticari ve diğer alacaklarını** tahmin etmeli ve bu alacaklar için **değer düşüklüğü karşılığı** hesaplamalıdır. **Şüpheli alacaklar**, çeşitli nedenlerle tahsil imkânlarının güçleşmiş olduğu tahmin edilen alacakları ifade etmektedir (BOBİ FRS, 2018:pr.9.10).

Vadesi geldiği halde, tahsil edilemeyen alacaklara karşılık ayrılması gerekmektedir.

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR 120 ALICILAR	40.000	40.000
654 KARŞILIK GİDERLERİ 129 ŞÜPHELİ TİC. AL. KARŞ.	40.000	40.000

3. Vadesi bir yıl veya daha kısa olan alacak ve borçlar ile ödeme çağrısı yapılan sermaye alacakları, **itibari değeri** üzerinden ölçülmektedir. Vadesi bir yıl veya daha uzun olan alacaklar (ödeme çağrısı yapılan sermaye alacakları hariç) ve borçlar ise **itfa edilmiş değeri** üzerinden ölçülmektedir. Ticari alacaklar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler (BOBİ FRS, 2018:pr.9.8).

657 REESKONT FAİZ GİD. 122 ALACAK SEN. REESK.	50.000	50.000
--	--------	--------

4. Stokların vadeli satın alınması durumunda; vade bir yıl veya daha kısa ise vade farkı ayrıştırılmaz. Vadenin bir yıldan uzun olması durumunda stoklar, vade farkı ayrıştırılarak peşin fiyat üzerinden ölçülür. Bu durumda vade farkı, **etkin faiz yöntemine** göre hesaplanarak, faiz gideri olarak muhasebeleştirilir (BOBİ FRS, 2018:pr.6.8).

Vadenin bir yıldan uzun olması durumunda, vade farkları stok maliyeti içinde yer almaz. Bu nedenle vade farkı stok maliyetinden düşülür.*

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİD. 153 TİCARİ MALLAR	14.500	14.500
---	--------	--------

5. Her raporlama dönemi sonunda, stokların değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığı değerlendirilir. Stokların zarar görmesi, kısmen veya tamamen kullanılmaz hale gelmesi, satış fiyatlarının düşmesi, tamamlanma maliyetinin artması ya da tahmini satış maliyetlerinin yükselmesi gibi nedenlerle stoklar değer düşüklüğüne uğrayabilir. Stokların değer düşüklüğüne uğraması durumunda, stokların defter değeri net gerçekleşebilir değerine indirilir. Bu indirim tutarı, değer düşüklüğü zararını oluşturur ve **Kâr veya Zarar Tablosunda** "Satışların Maliyeti" kalemine yansıtılır (BOBİ FRS, 2018:pr.6.22).

* Stoklar henüz satılmamıştır.

/		
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	24.000	
158 STOK DEĞER DÜŞ. KAR.		24.000
/		

6. Arazi ve binalar, birbirinden ayrılabilir varlıklardır. Söz konusu varlıklar birlikte edinilmiş olsalar bile, **ayrı olarak muhasebeleştirilirler** (BOBİ FRS, 2018:pr.12.5). Bu yüzden binanın maliyeti içinde yer alan arsa payının tespit edilerek maliyetten düşülmesi gerekmektedir.

/		
250 ARSA VE ARAZİLER	160.000	
252 BİNALAR		160.000
/		

7. Arsa ve araziler sınırsız faydalı ömre sahip olduklarından **amortismanına tâbi değildir** (BOBİ FRS, 2018:pr.12.23). Binanın arsadan aldığı pay düşüldükten sonra arsaya ait amortisman tutarının iptal edilmesi gerekir.

/		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	6.400	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN		3.200
632 GENEL YÖNETİM GİD.		3.200
/		

8. Her raporlama dönemi sonunda varlığın değer düşüklüğüne uğradığına ilişkin bir göstergenin mevcut olup olmadığı değerlendirilir. Bu tür bir göstergenin mevcut olması durumunda ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarı belirlenir (BOBİ FRS, 2018:pr.18.4). Geri kazanılabilir tutar, varlığın (veya **nakit yaratan birimin**) satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile **kullanım değerinden** yüksek olanıdır. Varlıklar, geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir tutarla **Finansal Durum Tablosunda** izlenemez. Bir varlığın **defter değerinin** geri kazanılabilir tutarından büyük olması durumunda değer düşüklüğü zararı oluşur (BOBİ FRS, 2018:pr.18.3). Buna göre; duran varlığın defter değeri, geri kazanılabilir değerden yüksek kalmışsa değer düşüklüğü kayıt altına alınır. Burada geri kazanılabilir değer daha düşük olduğu için, duran varlıklar bu değere indirgenir.

/		
659 DİĞER OLAĞAN GİD. VE ZARARLAR	10.200	
250 ARSA VE ARAZİLER		5.000
252 BİNALAR		5.200
/		

9. Amortisman işlemine, varlık kullanıma hazır olduğunda başlanır ve varlığın finansal tablo dışı bırakılmasıyla son verilir. Dolayısıyla dönem içerisinde kullanıma alınan varlıklar için kullanılan gün esasına göre **kıst amortisman** hesaplanır (BOBİ FRS, 2018:pr.12.26). Makinenin amortismanının düzeltilmesi gerekmektedir. Makine, Nisan ayında alındığı için 1 yıllık yerine 9 aylık amortisman giderinin dikkate alınması gerekmektedir.

$$\text{Makinenin Amortismanı} = (80.000 \text{ TL} / 8 \text{ yıl}) \times (9 \text{ ay} / 12 \text{ ay}) = 7.500 \text{ TL}$$

/		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	8.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN		7.500
632 GENEL YÖNETİM GİD.		500
/		

10. Üretilmesi, inşası veya oluşturulması normal şartlar altında bir yıldan daha uzun süren **stokların, maddi duran varlıkların, yatırım amaçlı gayrimenkullerin ve maddi olmayan duran varlıkların** elde edilmesiyle doğrudan ilişkili olan borçlanma maliyetleri, söz konusu varlığın satışa veya kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar, varlığın maliyetine dâhil edilmektedir (BOBİ FRS, 2018:pr.17.2). Buna göre, 5.000 TL'nin 661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri hesabından düşülerek, varlığın maliyetine dahil edilmesi gerekmektedir.

/		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 661 UZUN VAD. BORÇ. GİD.	5.000	5.000
/		

11. İşletmede oluşturulan şerefiye ile maddi olmayan unsurlar için katlanılan ve maddi olmayan duran varlık tanımını karşılamayan harcamalar, bu standart uyarınca varlık olarak muhasebeleştirilen diğer bir varlığın maliyetinin bir parçası olmadığı sürece **maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmez**; oluştuğu dönemde **gider olarak kâr veya zarara yansıtılır** (BOBİ FRS, 2018:pr.14.14). Buna göre kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmeyip, gider olarak yazılması gerekmektedir.

/		
632 GENEL YÖNETİM GİD. 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR 262 KURULUŞ VE ÖRG. GİD.	12.000 3.000	15.000
/		

12. Araştırma safhasında yapılan harcamalar **aktifleştirilmez**, gerçekleştiğinde **gider olarak kâr veya zarara yansıtılır** (BOBİ FRS, 2018:pr.14.16). Standartta belirtilen şartların tamamının karşılanması halinde, geliştirme safhasında yapılan harcamalar maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilir (BOBİ FRS, 2018:pr.14.17).

Araştırma ve Geliştirme Giderleri	120.000 TL
Araştırma Giderleri	40.000 TL
Geliştirme Giderleri	80.000 TL
Birikmiş Amortismanlar	24.000 TL
Araştırma Giderleri	8.000 TL
Geliştirme Giderleri	16.000 TL

/		
630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR 263 ARAŞ. VE GEL. GİD.	32.000 8.000	40.000
/		

13. İtfâ edilmiş değeri üzerinden ölçülen ticari alacak ve borçlara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı **Kâr veya Zarar Tablosunda “Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler”** veya **“Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler”** kalemlerinde; diğer alacak ve borçlara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı ise **“Faiz, Kâr Payı vb. Gelirler”** veya **“Faiz vb. Giderler”** kalemlerinde gösterilir (BOBİ FRS, 2018:pr.9.9).

/		
322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU 647 REESKONT FAİZ GELİR.	65.000	65.000
/		

14. İlgili olduğu raporlama dönemi sonu itibarıyla **kıdem tazminatı yükümlülükleri tahmin edilir** ve bu tahmin nedeniyle cari dönemde ortaya çıkan kıdem tazminatı yükümlülük artışları hesaplanarak **giderleştirilir** (BOBİ FRS, 2018:pr.19.17). MSUGT’ye göre hazırlanan tabloya alınmayan Kıdem Tazminatı Karşılığının, BOBİ FRS ilkeleri uyarınca finansal tablolara alınması gerekmektedir.

/		
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 472 KIDEM TAZM. KARŞ.	3.800	3.800
/		

15. Karşılık ayrılabilmesi için işletmenin raporlama dönemi sonunda **geçmiş bir olaydan kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması**, bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için **işletmeden ekonomik fayda çıkışının muhtemel olması** (diğer bir ifadeyle gerçekleşme olasılığının, gerçekleşmeme olasılığından daha yüksek olması) ve **yükümlülük tutarının güvenilir bir biçimde tahmin edilebilir olması** gerekmektedir (BOBİ FRS, 2018:pr.19.5). İşletme aleyhine açılan dava nedeniyle nakit çıkışı ihtimali yüksek olup, bu nakit çıkışı 25.000 TL olarak öngörülmektedir.

	/		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		25.000	
379 DİĞ. BORÇ VE GİD. KARŞ.	/		25.000

16. Ertelenen Vergi:

Burada BOBİ FRS, Bölüm 23 Gelir Üzerinden Alınan Vergiler hükümleri işletme finansal tablolarına uygulanacaktır. Bu bölümde, gelir üzerinden alınan vergilerin kayda alınmasına ilişkin ilkeler düzenlenmektedir. Finansal tablolara yansıtılan işlem ve olaylarla ilgili olarak ortaya çıkan cari veya sonraki dönemlere ilişkin vergilerin kayda alınması gerekir. Kayda alınan vergi, **dönem vergisi** ve **ertelenmiş vergi** tutarlarından oluşur (Ataman ve Gökçen, 2018:295).

Ertelenmiş vergi; varlıkların ve yükümlülüklerin defter değerleri üzerinden geri kazanılması veya ödenmesi ve indirilecek geçmiş yıl zararları ile vergi indirimlerinin ileriye taşınması sonucunda gelecek dönemlerde ödenecek veya geri kazanılacak vergilerdir. Geçmiş işlemler ve olaylar nedeniyle gelecek dönemlerde geri kazanılacak veya ödenecek vergilere ilişkin olarak **ertelenmiş vergi varlığı** veya **ertelenmiş vergi yükümlülüğü** finansal tablolara alınır. Ertelenmiş vergiler; varlıkların ve yükümlülüklerin finansal durum tablosuna yansıtıldıkları tutarlar ile bunların vergiye esas değeri arasındaki farklardan ve henüz indirilmemiş geçmiş yıl zararları ile henüz kullanılmamış vergi indirimlerinin ileriye taşınmasından kaynaklanır (BOBİ FRS, 2018:pr.23.12-13).

Ertelenen vergi varlığı ve yükümlülüğünün ortaya çıkış nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Tablo 1: Ertelenen Vergi Varlığı ve Yükümlülüğünün Ortaya Çıkış Nedenleri

AKTİF/PASİF	Durum	Farkın Niteliği	Sonuç
AKTİFLER	Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı
	Vergi Değeri < Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
PASİFLER	Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
	Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı

Kaynak: Örten vd., 2007:148

Tablo 2: Ertelenen Vergi Varlıkları ve Yükümlülükleri

Ek Bilgi	Ertelenen Vergi Unsuru	Ertelenen Vergi Varlıkları	Ertelenen Vergi Yükümlülükleri
1	Finansal Yatırımlar Değer Artışı		3.000
2	Şüpheli Ticari Alacak	40.000	
3	Ticari Alacaklar Reeskontu	50.000	

4	Stokların Vadeli Alımı	14.500	
5	Stok Değer Düşüklüğü	24.000	
6	Arsa ve Bina Ayrımı	<i>(Ertelenmiş Vergi Yok)</i>	
7	Arsa ve Bina Amortismanı		3.200
8	Arsa ve Bina Değer Düşüklüğü	10.200	
9	Makine Amortismanı		500
10	Duran Varlık Kredi Faizi		5.000
11	Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri	12.000	
12	Araştırma Giderleri	32.000	
13	Ticari Borçlar Reeskontu		65.000
14	Kıdem Tazminatı Karşılığı	3.800	
15	Dava Karşılığı	25.000	
TOPLAM		211.500 TL	76.700 TL

Ertelenen Vergi Varlıkları = 211.500 TL x 0,22 = **46.530 TL**

Ertelenen Vergi Yükümlülükleri = 76.700 TL x 0,22 = **16.874 TL**

/		
296 ERTELENEN VERGİ VARLIKLARI	46.530	
496 ERT. VERGİ YÜK.		16.874
691 D. K. V. D. Y. YÜK. KARŞ.		29.656
/		

**HMC İŞLETMESİ 31.12.2018 TARİHLİ
FİNANSAL DURUM TABLOSU**

(Tutarlar aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

	Dipnot	31.12.2018	31.12.2017
VARLIKLAR			
Dönen Varlıklar			
- Nakit ve Nakit Benzerleri		812.000	
- Finansal Yatırımlar		53.000	
- Ticari Alacaklar		345.000	
- Diğer Alacaklar			
- Stoklar		196.500	
- Ticari Mallar		129.500	
- Verilen Avanslar		67.000	
- Peşin Ödenmiş Giderler			
- Peşin Ödenmiş Vergi ve Benzerleri			
- Diğer Dönen Varlıklar			
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR		1.406.500	
Duran Varlıklar			
- Ticari Alacaklar			
- Diğer Alacaklar			
- Finansal Yatırımlar			
- Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar			
- Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller			
- Maddi Duran Varlıklar		476.100	
- Arazi ve Arsalar		155.000	
- Binalar		151.600	
- Tesis, Makine ve Cihazlar		72.500	
- Demirbaşlar		72.000	
- Yapılmakta Olan Yatırımlar		25.000	
- Maddi Olmayan Duran Varlıklar		64.000	
- Geliştirme Maliyetleri		64.000	
- Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar			
- Peşin Ödenmiş Giderler		2.000	
- Ertelenmiş Vergi Varlığı		46.530	
- Diğer Duran Varlıklar			
TOPLAM DURAN VARLIKLAR		588.630	
TOPLAM VARLIKLAR		1.995.130	

HMC İŞLETMESİ 31.12.2018 TARİHLİ**FİNANSAL DURUM TABLOSU**

(Tutarlar aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

	Dipnot	31.12.2018	31.12.2017
KAYNAKLAR			
Kısa Vadeli Yükümlülükler			
- Finansal Yükümlülükler			
- Ticari Borçlar		550.000	
- Diğer Borçlar		4.340	
- Ortaklara Borçlar		4.340	
- Alınan Avanslar		491.000	
- Ödenecek Vergi ve Benzeri Yükümlülükler		44.660	
- Kısa Vadeli Karşılıklar		25.000	
- Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar		25.000	
- Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler			
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER		1.115.000	
Uzun Vadeli Yükümlülükler			
- Finansal Yükümlülükler			
- Ticari Borçlar			
- Diğer Borçlar			
- Alınan Avanslar			
- Ödenecek Vergi ve Benzeri Yükümlülükler			
- Uzun Vadeli Karşılıklar		3.800	
- Kıdem Tazminatı Karşılıkları		3.800	
- Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü		16.874	
- Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler			
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER		20.674	
ÖZKAYNAKLAR			
- Ödenmiş Sermaye		785.960	
- Sermaye		785.960	
- Geri Alınmış Paylar (-)			
- Paylara İlişkin Primler			
- Yeniden Değerleme Yedeği			
- Yabancı Para Çevrim Farkları			
- Kar Yedekleri			
- Geçmiş Yıllar Karları/Zararları			
- Dönem Net Karı		73.496	
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR		859.456	
TOPLAM KAYNAKLAR		1.995.130	

**HMC İŞLETMESİ 01 OCAK - 31 ARALIK 2018 DÖNEMİNE AİT
KAR VEYA ZARAR TABLOSU**

(Tutarlar aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

	Dipnot	31.12.2018	31.12.2017
Satış Hasılatı		2.725.950	
Satışların Maliyeti (-)		(2.004.500)	
Brüt Kar		721.450	
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)		(32.000)	
Pazarlama Giderleri (-)		(205.500)	
Genel Yönetim Giderleri (-)		(219.100)	
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler		65.000	
- Reeskont Faiz Gelirleri		65.000	
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)		(115.000)	
- Karşılık Giderleri		(65.000)	
- Reeskont Faiz Giderleri		(50.000)	
Esas Faaliyet Karı		214.850	
Diğer Faaliyetlerden Gelirler		33.750	
- Diğer Gelirler		33.750	
Diğer Faaliyetlerden Giderler (-)		(24.450)	
- Diğer Giderler		(24.450)	
Finansal Gelirler		474.350	
- Faiz, Kar Payı vb. Gelirler		1.350	
- Kur Farkı Gelirleri		470.000	
- Finansal Yatırımlar Değer Artış Kazançları		3.000	
Finansal Giderler (-)		(610.000)	
- Faiz vb. Giderler		(75.000)	
- Kur Farkı Giderleri		(535.000)	
DÖNEM KARI		88.500	
Vergi Gideri/Geliri		(15.004)	
- Dönem Vergi Gideri (-)		(44.660)	
- Ertelenmiş Vergi Geliri		29.656	
DÖNEM NET KARI		73.496	

3. RASYO ANALİZİ

Finansal tablo verilerini, yüzdeler veya zaman cinsinden ifade edilen matematiksel ilişkiler açısından karşılaştırmak yerine, mantıksal olarak bağlantılı olan iki finansal veri unsuru arasındaki ilişkiyi ifade eden rasyo analizi kullanılabilir (Aerts ve Walton, 2013:238). Bu bölümde, MSUGT'ye göre hazırlanan *Bilanço ve Gelir Tablosu* ile BOBİ FRS'ye göre hazırlanan *Finansal Durum Tablosu ve Kar veya Zarar Tablosu* verilerine dayanarak rasyo analizi yapılmıştır.

3.1. Likidite Oranları

HMC İşletmesinin hem MSUGT'ye hem de BOBİ FRS'ye göre hazırlanan mali tablolarından elde edilen *Likidite Oranları*, Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3: Likidite Oranları Karşılaştırması

Cari Oran (MSUGT)	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \frac{1.532.000}{1.155.000} = \mathbf{1,33}$
Cari Oran (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}} = \frac{1.406.500}{1.115.000} = \mathbf{1,26}$
Likidite Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \frac{1.297.000}{1.155.000} = \mathbf{1,12}$
Likidite Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}} = \frac{1.210.000}{1.115.000} = \mathbf{1,09}$
Nakit Oran (MSUGT)	$= \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Serbest Menkul Değerler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \frac{812.000 + 50.000}{1.155.000} = \mathbf{0,75}$
Nakit Oran (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Nakit ve Nakit Benzerleri} + \text{Finansal Yatırımlar}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}} = \frac{812.000 + 53.000}{1.115.000} = \mathbf{0,78}$

Likidite oranları, bir firmanın mevcut yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğini ölçmekte ve mevcut varlıkların/borçların kullanımının verimliliğini ölçen oranlar içermektedir (Gibson, 2009:177). Bunlardan biri olan Cari Oran, işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünü ölçmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu oranın 2 olması yeterli görülürken gelişmekte olan ülkelerde bu oranın 1,5 olması yeterli kabul edilmektedir. Örnek işletmede MSUGT'ye uygun bilançoda cari oran 1,33 iken BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda 1,26 olarak hesaplanmıştır. Her iki durumda da makul seviyenin altında çıkmıştır. MSUGT'ye göre düzenlenen bilançodaki Dönen Varlıkların tutarı, finansal yatırımlarda yer alan Hisse Senetlerinin gerçeğe uygun değerinden gösterilmesi, Ticari Alacaklar kalemindeki şüpheli alacaklar, Ticari Alacakların reeskontu, Ticari malların maliyetinde yer alan finansman giderlerinin ayrıştırılması ve stokların net gerçekleşebilir değer ile gösterilmesi sonucunda, BOBİ FRS'ye uygun olarak düzenlenen Finansal Durum Tablosu'nda farklı çıkmaktadır. Dönen Varlıklar toplamı, BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda daha küçük çıkmaktadır. İşletmenin Dönen Varlıkların yapısına göre değişimle birlikte Ticari Alacakları ve stokları bulunan işletmelerde Dönen Varlık toplamı, BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda, MSUGT'ye uygun bilanço'ya göre genelde düşük çıkacaktır. İşletmenin kısa vadeli yabancı kaynakları (kısa vadeli yükümlülükler) BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda daha küçük çıkmıştır. Bunun nedeni, Ticari Borçların reeskonta tabi tutulmuş olmasıdır. BOBİ FRS'ye göre senetsiz ticari borçlar da reeskonta tabi tutulduğundan genellikle; BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosundaki kısa vadeli yükümlülüklerin MSUGT'ye uygun bilançodaki kısa vadeli yabancı kaynaklardan düşük çıkması beklenir.

Likidite (Asit-Test) Oranı, işletmenin bir yıllık süre içinde stoklarını satamaması durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabileceğini gösterir. Genel olarak 1 düzeyi asit-test oranı için yeterli görülmektedir. Örnek işletmede MSUGT'ye uygun bilançoda asit-test oranı 1,12 iken BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda 1,09 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, her iki finansal

tabloda da makul seviyenin üzerindedir. Orandaki değişimin nedenleri; Dönen Varlıklar ve Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki BOBİ FRS'ye göre yapılan düzeltmelerden kaynaklanmaktadır.

Nakit Oran, işletmenin bir yıllık süre içinde stoklarını satamaması ve alacaklarını tahsil edememesi durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer varlıklarla kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabileceğini gösterir. Ülkemizde nakit oranları, kısa vadeli borçların yüksekliği nedeniyle genellikle %20'nin altındadır. Örnek işletmede Nakit Oranı MSUGT'ye uygun bilançoda 0,75 iken BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda 0,78 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Finansal Yapı Oranları

HMC İşletmesinin hem MSUGT'ye hem de BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarından elde edilen *Finansal Yapı Oranları*, Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4: Finansal Yapı Oranları Karşılaştırması

Borçlanma Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}} = \frac{1.155.000}{2.119.600} = \mathbf{0,54}$
Borçlanma Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Kısa Vadeli Yük.} + \text{Uzun Vadeli Yük.}}{\text{Toplam Varlıklar}} = \frac{1.115.000 + 20.674}{1.995.130} = \mathbf{0,57}$
Özsağlamlık Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}} = \frac{964.600}{2.119.600} = \mathbf{0,46}$
Özsağlamlık Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Varlıklar}} = \frac{859.456}{1.995.130} = \mathbf{0,43}$
İmmobilizasyon Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{587.600}{964.600} = \mathbf{0,61}$
İmmobilizasyon Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{588.630}{859.456} = \mathbf{0,68}$
Borçlanma Katsayısı Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{1.155.000}{964.600} = \mathbf{1,16}$
Borçlanma Katsayısı Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Kısa Vadeli Yük.} + \text{Uzun Vadeli Yük.}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{1.115.000 + 20.674}{859.456} = \mathbf{1,32}$

Kaldıraç oranı olarak da ifade edilen Borçlanma Oranı, varlıkların ne kadarının yabancı kaynaklarla karşılandığını göstermektedir. Sözkonusu oranın yüksek olması, işletmenin spekülâtif tarzda finanse edildiğini, kredi verenler açısından işletmenin emniyet marjının dar olduğunu, işletmenin faiz yükünün yüksek olduğunu, dolayısıyla faiz ve anapara geri ödeme yükümlülüğü esnasında işletmenin sıkıntıya düşebileceğini ortaya koymaktadır. Bu oranda dengenin sağlanması büyük önem arz etmektedir. Örnek işletmede bu oran; MSUGT'ye uygun bilançoda 0,54 iken BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda 0,57 olarak hesaplanmıştır. BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal durum tablosunda yapılan düzeltme işlemlerinde Ticari Borçlar reeskont işlemi sonucu Kısa Vadeli Yükümlülükler azalmıştır. Yine BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal durum tablosunda Aktif Toplamı (Toplam Varlıklar), Ticari Alacakların reeskontu, stoklardan vade farklarının düşülmesi, stokların net gerçekleşebilir değere indirilmesi, duran varlıklarda amortisman hesaplamalarındaki düzeltmeler (Arazi ve Arsa amortismanlarının iptal edilmesi vb.), Kuruluş ve Örgütlenme Giderlerinin, Araştırma Giderlerinin giderleştirilmesi nedeniyle daha düşük çıkmıştır. Toplam Varlıklardaki azalış, toplam yabancı kaynaklardaki azalıştan fazla olduğu için oran yükselmiştir. Bu oran, işletmenin varlık yapısının, yabancı kaynak yapısının içeriğine göre; BOBİ FRS'de artış veya azalış gösterebilir.

Özsağlamlık Oranı, işletmenin varlıklarının ne kadarının özkaynaklarla karşılandığını göstermektedir. Bu oranda da dengenin sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu oranın düşük olması, işletmenin yükümlülüklerini karşılayamaması anlamına gelmektedir. MSUGT'ye göre düzenlenen bilançoda bu oran 0,46 iken BOBİ FRS'ye uygun finansal durum tablosunda 0,43 olarak hesaplanmıştır. Oranın düşmesinin en önemli nedeni, BOBİ FRS'ye göre yapılan düzeltmeler sonucunda işletme karının düşmüş olmasıdır.

İmmobilizasyon Oranı, işletmenin Duran Varlıklarının ne kadarının özkaynaklar ile finanse edildiğini gösterir. Bu oranın 1'den küçük olması, Duran Varlıkların tamamının özkaynaklar ile finanse edildiğini ortaya koymaktadır. Örnek işletmede, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal durum tablosunda bu oran daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, işletmenin duran varlıklarında düzeltmeler sonucunda önemli bir değişim olmazken özkaynaklarda dönem net karının azalmasıdır. İşletmedeki duran varlıkların yapısına göre; MSUGT'ye ve BOBİ FRS'ye göre hesaplanan İmmobilizasyon Oranı farklılık gösterebilir.

Borçlanma Katsayısı Oranı, işletmenin borçlanma yoluyla sağladığı yabancı kaynak ile işletmenin sahip veya sahiplerinin katmış oldukları sermaye arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bir işletmenin finansal pozisyonu, yabancı kaynakların özkaynaklara oranı ile ölçülür. Bu nedenle dünya genelinde en çok kullanılan oran, Borçlanma Katsayısı Oranıdır (Alexander vd., 2005:681). Söz konusu oran, örnek işletmede, özkaynaklardaki azalışın yabancı kaynaklara oranla daha yüksek olması nedeniyle, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal durum tablosunda daha yüksek çıkmıştır. Özkaynaklardaki azalışın nedeni, düzeltme işlemleri sonucunda dönem net karında meydana gelen azalıştır.

3.3. Faaliyet Oranları

HMC İşletmesinin hem MSUGT'ye hem de BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarından elde edilen *Faaliyet Oranları*, Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: Faaliyet Oranları Karşılaştırması

Stok Devir Hızı (MSUGT)	$= \frac{\text{Satılan Ticari Mallar Maliyeti}}{\text{Ortalama Ticari Mallar}^*} = \frac{1.980.500}{168.000} = 11,79$
Stok Devir Hızı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Ticari Mallar}^*} = \frac{2.004.500}{129.500} = 15,48$
Alacak Devir Hızı (MSUGT)	$= \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}^{**}} = \frac{2.725.950}{435.000} = 6,27$
Alacak Devir Hızı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Satış Hasılatı (Net)}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}^{**}} = \frac{2.725.950}{345.000} = 7,90$
Aktif Devir Hızı (MSUGT)	$= \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplamı}} = \frac{2.725.950}{2.119.600} = 1,29$
Aktif Devir Hızı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Satış Hasılatı (Net)}}{\text{Toplam Varlıklar}} = \frac{2.725.950}{1.995.130} = 1,37$

* Dönembaşı ve dönem sonu stok tutarları birbirine yakın olduğu için dönem sonu stok tutarı dikkate alınmıştır.

** Dönembaşı ve dönem sonu alacak tutarları birbirine yakın olduğu için dönem sonu alacak tutarı dikkate alınmıştır.

Faaliyet Oranları, işletmenin faaliyetlerinin etkinliğini ölçümlenmektedir. İşletme performansı yalnızca kar marjı ile değil aynı zamanda faaliyetlerinin etkinliği ile de değerlendirilmektedir (Alexander vd., 2005:677). Örnek işletmede, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda faaliyet oranları genel olarak daha yüksek çıkmıştır.

Stok devir hızı, işletmenin stoklarını yılda kaç kez döndürebildiğini (satabildiğini) göstermektedir. Stok devir hızının yüksek olması, işletmenin stoklara yaptığı yatırım ile daha büyük hacimde ticari faaliyette bulunabildiğini, stoklarına piyasada talebin yüksek olduğunu gösterir. Örnek işletmede, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen Kar veya Zarar Tablosundaki satışların maliyeti; Stok Değer Düşüklüğü nedeniyle artmıştır. Ortalama Ticari Mallar ise,

stoklardan vade farklarının çıkarılması ve net gerçekleşebilir değere indirgenmesi nedeniyle azalmıştır. Bu durum BOBİ FRS'ye göre stok devir hızının daha yüksek çıkmasına neden olmuştur. Ancak stoklar içerisindeki vade farkları ve değer düşüklüğü tutarları, sonucu değiştirebilecektir.

Alacak devir hızı, işletmenin ticari alacaklarını hangi sıklıkla tahsil edebildiğini gösterir. Bu oranın yüksek çıkması istenir. Örnek işletmede, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda bu oran daha yüksek çıkmıştır. Ancak, unutulmamalıdır ki, MSUGT'ye göre senetsiz ticari alacaklar reeskont işlemine tabi değilken BOBİ FRS'de reeskont işlemi yapılmaktadır. Bu durum BOBİ FRS'de ticari alacakların daha düşük ve Alacak Devir Hızının daha yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Reeskont işlemi, hesapsal bir işlem olup, izleyen dönem başında iptal edilmektedir. Bu nedenle her iki uygulamada da Alacak Devir Hızının temelde aynı kaldığı söylenebilir.

Aktif Devir Hızı Oranı, işletmenin toplam varlıklarının kaç katı satış geliri yaratabildiğini gösterir. Bu oranın mümkün olduğunca yüksek çıkması istenir. Örnek işletmede, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda bu oran daha yüksek çıkmıştır. Bu durum, satış hasılatı aynı kalırken, aktif toplamının yukarıda açıklanan düzeltmeler sonucunda azalmasından kaynaklanmaktadır.

3.4. Karlılık Oranları

HMC İşletmesinin hem MSUGT'ye hem de BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarından elde edilen *Karlılık Oranları*, Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6: Karlılık Oranları Karşılaştırması

Vergi Sonrası Karlılık Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{178.640}{964.600} = \mathbf{0,19}$
Vergi Sonrası Karlılık Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Özkaynaklar}} = \frac{73.496}{859.456} = \mathbf{0,09}$
Brüt Kar Marjı (Oranı) (MSUGT)	$= \frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{745.450}{2.725.950} = \mathbf{0,2735}$
Brüt Kar Marjı (Oranı) (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Brüt Kar}}{\text{Satış Hasılatı (Net)}} = \frac{721.450}{2.725.950} = \mathbf{0,2647}$
Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{332.950}{2.725.950} = \mathbf{0,1221}$
Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Esas Faaliyet Karı}}{\text{Satış Hasılatı (Net)}} = \frac{214.850}{2.725.950} = \mathbf{0,0789}$
Satış Karlılığı Oranı (MSUGT)	$= \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{178.640}{2.725.950} = \mathbf{0,0655}$
Satış Karlılığı Oranı (BOBİ FRS)	$= \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Satış Hasılatı (Net)}} = \frac{73.496}{2.725.950} = \mathbf{0,0270}$

Vergi Sonrası Karlılık Oranı, işletmenin özkaynaklarının hangi oranda net kar sağladığını gösterir. Bu oran, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. BOBİ FRS'ye göre yapılan düzeltmeler, işletmenin net karını, özkaynaklarında değişime nazaran daha büyük tutarda düşürmüştür. Net kardaki azalış, bu oranın daha düşük çıkmasına neden olmuştur.

Brüt Kar Oranı, işletmenin satışlarından hangi oranda Brüt Kar sağladığını gösterir. Örnek işletmede bu oran, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tabloda daha düşük çıkmıştır. Bunun nedeni, stok değer düşüklüğünün Satışların Maliyetine dahil edilmesidir.

Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı, BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. Bunun nedenleri; genel yönetim giderleri, araştırma ve geliştirme giderlerindeki artışlar ile BOBİ FRS'de karşılık giderleri ve reeskont faiz giderlerinin esas faaliyetlerden Diğer Giderler olarak esas faaliyet karından düşülmüş olmasıdır. Bu oran, MSUGT ve BOBİ FRS'deki Kar veya Zarar (Gelir) Tablosu biçimsel yapılarının farklılığından da etkilenmektedir.

Satış Karlılığı Oranı, örnek işletmedeki BOBİ FRS'ye göre düzenlenen finansal tablodaki net kardaki azalış nedeniyle daha düşük çıkmaktadır. BOBİ FRS'nin uygulanmasıyla net kar ve faaliyet karı tutarı da etkilenmiştir. Net karın değişimine etki eden unsurlar olarak;

- Ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi yükümlülüğünün etkisi,
- Finansman giderlerindeki artış,
- Karşılık giderlerinin ortaya çıkması (stok değer düşüklüğü),
- Reeskont giderlerindeki artış (ticari alacakların reeskontu),
- Reeskont gelirlerindeki artış (ticari borçların reeskontu),
- Diğer gelirlerdeki artış (hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesi),
- Aktifleştirilmiş Kuruluş ve Örgütlenme Giderlerinin ve Araştırma Giderlerinin giderleştirilmesi,
- Kıdem tazminatı karşılığı ayrılması olarak sıralanabilir.

BOBİ FRS'ye göre yapılan düzeltmeler sonucunda örnek işletmenin karlılık oranları MSUGT'ye göre genel olarak azalış göstermiştir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada, ülkemize özgü BOBİ FRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkileri, rasyo analizi yöntemiyle incelenmiştir. Buna göre BOBİ FRS'nin değerlendirme ölçeklerinin uygulanması işletmeye ait finansal tablo verilerini değişikliğe uğratmaktadır. BOBİ FRS gereği yapılan düzeltmeler;

- Hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesi,
- Tahsil edilemeyen senetli ve senetsiz ticari alacaklara şüpheli alacak karşılığı ayrılması,
- Senetli ve senetsiz alacaklara reeskont uygulanması,
- Stoklar içerisinde yer alan vade farklarının (bir yılı aşan) finansman giderlerine alınması,
- Stokların net gerçekleştirilebilir değerle değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan stok değer düşüklüğü,
- Binaların ayrılmaz parçası olan arsaların ayrı aktifleştirilerek arsalarından amortisman ayrılması,
- Maddi Duran Varlıkların faydalı ömürlerinin işletmeler tarafından belirlenmesi ve amortismanların bu faydalı ömürler üzerinden ayrılması,
- Maddi Duran Varlıklara ilişkin değer düşüklüğü,
- Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmemesi, bilançodan çıkarılarak giderleştirilmesi,
- Araştırma giderlerinin aktifleştirilmemesi, bilançodan çıkarılarak giderleştirilmesi,

- Senetli ve senetsiz ticari borçlara reeskont uygulanması,
- Kıdem tazminatı karşılığı ayrılması sonucunda işletmelerin karlılıkları değişmektedir.

İşletmelerin varlık ve kaynak yapılarına göre değişme olmakla birlikte, bugüne kadar aktifleştirilen birçok unsurun (vade farkları, kuruluş ve örgütlenme giderleri, araştırma giderleri) bilançodan çıkarılarak giderleştirilmesi, BOBİ FRS'ye göre hesaplanan işletme karlarının azalmasına neden olmaktadır.

Türkiye'deki büyük ve orta boy işletmelerin kullanacakları BOBİ FRS uygulaması, bu tür işletmelerin ticari alacak ve ticari borçlarının büyüklükleri de işletmelerin rasyolarını etkileyecektir. Ticari alacakları, ticari borçlarından büyük olan işletmelerin reeskont uygulaması sonucunda karları düşecek, ticari borçları daha büyük olan işletmelerin ise karları yükselecektir.

Yukarıda sıralanan BOBİ FRS uygulamaları sonucunda, bundan böyle MSUGT'ye göre düzenlenen bilançolardaki rasyoların bir önemi kalmayacak, işletmeler BOBİ FRS'ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolara göre hesaplanan rasyoları kullanacaklardır. Bu durum, Likidite Oranları, Finansal Yapı Oranları, Faaliyet Oranları ve Karlılık Oranlarının da değişmesine neden olacaktır. Geleneksel olarak uygulanan rasyoların, TFRS ve BOBİ FRS'ye göre tekrar güncellenmesi, sektör ve ülke ortalama sonuçları ile karşılaştırma ve değerlendirmeler yapılırken bu durumun dikkate alınması gerekecektir. Aksi halde, büyük ve orta boy işletmelerin finansal rasyolarının yorumlanmasında işletme lehine veya aleyhine yanlış değerlendirmeler yapılmasına, işletmelerin finansal tablo kullanıcılarının yanıltılmasına neden olacaktır.

KAYNAKÇA

AERTS, Walter ve WALTON, Peter. (2013). *Global Financial Accounting and Reporting*, Hampshire: Cengage Learning.

ALEXANDER, David, BRITTON, Anne ve JORISSEN, Ann. (2005). *International Financial Reporting and Analysis*, London: Thomson Learning.

ATAMAN, Başak ve GÖKÇEN, Gürbüz. (2018). *Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Uygulamaları*, İstanbul: Beta Yayınları.

BOBİ FRS. (2018). *Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ (Sıra No: 56)*. Resmi Gazete Sayısı: 30138 Mükerrer (02.04.2018).

ÇALİYURT, Kıymet TUNCA ve KESİMLİ, İffet GÖRKEY. (2015). Avrupa'da Bağımsız Denetimde Mevzuat Açısından Gelişmeler ve Türkiye Yansımaları, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 52 (602): 13-24.

GIBSON, Charles H. (2009). *Financial Reporting & Analysis, Using Financial Accounting Information*, Mason, Ohio: South-Western Cengage Learning.

ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan ve KARAPINAR, Aydın. (2007). *Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları*, Ankara: Gazi Kitabevi.